

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในยุคโลกาภิวัตน์ท่ามกลางการแข่งขันทุกประเภททั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม การศึกษา ทำให้ช่องว่างความแตกต่างระหว่างคนจนและคนรวยสูงขึ้น ส่งผลให้ทุกองค์กรต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและมีโอกาสพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ก่อให้เกิดทั้งโอกาสและข้อจำกัดต่อการดำเนินงานขององค์กรซึ่งย่อมมีผลต่อความสามารถในการแข่งขัน และปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสามารถในการสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขัน จึงอยู่ที่ความสามารถในการเรียนรู้ของบุคคลในองค์กร หากบุคลากรขององค์กรได้มีการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมที่รวดเร็วกว่าเพื่อนำองค์กรไปสู่ความสามารถในการเสริมสร้างและการแข่งขันได้ดีเท่านั้น ดังนั้น การศึกษาจึงถือเป็นกระบวนการที่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นได้อย่างถ่องแท้ เพราะการศึกษาคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเจริญงอกงามในด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม ซึ่งแต่ละประเทศต่างก็ให้ความสำคัญกับการศึกษามากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้เพื่อต้องการผลักดันให้ประเทศของตนก้าวหน้าทัดเทียมนานาอารยประเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการให้รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติขึ้น เพื่อเป็นหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีหลักการมุ่งเน้นในส่วนของการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทั่วไปด้านการเมือง ด้านการจัดการศึกษาในห้องเรียนของตนเองได้มากยิ่งขึ้น เพื่อการระดมสรรพกำลังทุกส่วนเพื่อการศึกษา เช่น ครอบครั้ว ชุมชน รัฐบาล เอกชน องค์กรเอกชน ซึ่งจะต้องตระหนักถึงความรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จะสามารถสร้างมิติใหม่ทางการศึกษาให้เกิดขึ้นในสังคมไทยได้อย่างที่คาดหวังไว้ และถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่สำคัญยิ่งที่จะเป็นรากฐานในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศชาติไปสู่ความเจริญและมั่นคงในทุก ๆ ด้าน โดยมุ่งเน้นเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักการที่กำหนดไว้ในมาตรา 8 (2) การจัดการศึกษาขั้นต้นให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 (2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครั้ว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น และมาตรา 40

กระแสนการพัฒนาการศึกษาที่นิยมในปัจจุบันได้แก่ การปฏิรูปการศึกษา โดยระบบการจัดการศึกษาที่ต้องจัดกระทำก็คือ การประกันโอกาส การประกันประสิทธิภาพ และการประกันคุณภาพ อันจะเป็นหลักประกันว่า เยาวชนและประชาชนของชาติจะต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนมีคุณลักษณะดังที่สังคม ชุมชนและประเทศชาติต้องการ คือ เก่ง ดี และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยการบริหารจัดการยึดหลักการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมเป็นหลักสำคัญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการให้รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติขึ้น เพื่อเป็นหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีหลักการมุ่งเน้นในส่วนของกรให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งในด้านการเมือง ด้านการจัดการศึกษาในท้องถิ่นของตนเองได้มากยิ่งขึ้น เป็นการระดมสรรพกำลังทุกส่วนเพื่อการศึกษา เช่น ครอบครัว ชุมชน รัฐบาล เอกชน องค์กรเอกชน ซึ่งจะต้องตระหนักถึงความรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จะสามารถสร้างมิติใหม่ทางการศึกษาให้เกิดขึ้นในสังคมไทยได้อย่างที่คาดหวังไว้และถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่สำคัญยิ่งเป็นรากฐานในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศชาติไปสู่ความเจริญและมั่นคงในทุก ๆ ด้าน โดยมุ่งเน้นเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักการที่กำหนดไว้ในมาตรา 8(2) การจัดการศึกษายึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 (2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น และมาตรา 40 ให้มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษา

หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสื่อกลางเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นทุกเวลาทุกสถานตามที่ตามสถานการณ์ผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักเสมอว่าความสัมพันธ์ระดับบุคคลจะพัฒนาเป็นความสัมพันธ์ระดับหน่วยงาน แนวคิดพื้นฐานที่สำคัญที่สุด ก็คือการยอมรับในความเป็นคนละการพบในความคิดและพฤติกรรมของคนที่แสดงออก ครอบงำที่

ความสัมพันธ์ระดับบุคคลมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องก็จะก่อให้เกิดการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน และวัตถุประสงค์หลักของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก็คือ

1. ภารกิจหลักในการพัฒนาการศึกษาของชุมชน เป็นการตอบสนองความต้องการของชุมชน สถานศึกษาและชุมชนจึงต้องมีภารกิจหลักร่วมกัน การศึกษามีใช่เป็นภารกิจของสถานศึกษาฝ่ายเดียวดังแต่ก่อนมา

2. ความจำกัดของงบประมาณทางราชการ เนื่องจากสถานศึกษาที่ภาครัฐต้องดูแลมีเป็นจำนวนมาก การจัดตั้งงบประมาณให้เป็นไปตามความจำเป็นของทุกสถานศึกษาเป็นไปได้ยาก สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องแสวงหาทรัพยากรจากชุมชนมาช่วยพัฒนา

3. ความพร้อมของทรัพยากรในชุมชน จะมีความแตกต่างกันออกไปตามสภาพของแต่ละสถานศึกษา หากสถานศึกษาค้นพบความสมบูรณ์ของทรัพยากรในแต่ละท้องถิ่นก็สามารถพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่ต้องรอนงบประมาณจากทางราชการ

4. ผลในทางจิตวิทยา การขอคำปรึกษาคณะกรรมการสถานศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เท่ากับเป็นแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนให้แน่นแฟ้นขึ้นชุมชนมีความรู้สึกในการเป็นเจ้าของสถานศึกษาและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือสนับสนุนสถานศึกษามากยิ่งขึ้นในทุกรูปแบบ

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาการศึกษาในชุดปฏิบัติการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพต้องเกิดจากความร่วมมือจากทุกฝ่ายเข้ามารับผิดชอบ การที่สมาชิกในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาจะช่วยเสริมสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม พร้อมทั้งนั้นก็จะเป็นวิถีทางที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงอันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมโดยส่วนรวมด้วย การบริหารจัดการในรูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นดัชนีบ่งชี้ให้เห็นว่าการบริหารจัดการสถานศึกษาในปัจจุบัน และอนาคตนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้การบริหารในรูปแบบคณะกรรมการ และต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2542 : 53) มาตรา 57 กำหนดให้หน่วยงานทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 กำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งดำเนินการเพื่อให้

ได้มาซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภายใน 60 วัน นับแต่วันประกาศใช้ระเบียบดังกล่าว ส่งผลให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

จากความสำคัญข้างต้น บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะช่วยให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จก็คือ

1. การสร้างศรัทธาในตนเอง ผู้บริหารต้องพยายามพัฒนาตนเองให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกิดความร่วมมือกันปฏิบัติงาน เช่น การศึกษาหาความรู้ให้เป็นผู้รอบรู้ปฏิบัติงานตามหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาคุณลักษณะนิสัย คุณธรรมให้เป็นที่ยอมรับในชุมชน

2. พัฒนาสถานศึกษาให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความภูมิใจและเชื่อมั่นในการเรียนการสอน เช่น พัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวหน้า มีชื่อเสียงมีคุณภาพ นักเรียนมีคุณลักษณะความรู้ความสามารถตรงตามหลักสูตรและสังคมต้องการ สภาพสถานศึกษาร่มรื่นและเป็นปัจจุบัน ก้าวทันต่อความเจริญก้าวหน้า ชะเนการประกวดในเรื่องต่าง ๆ ทุกระดับ

3. การสร้างความสนิทสนมกับชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผู้บริหารต้องให้การต้อนรับ ให้การบริการด้วยความเต็มใจ ไปร่วมงานของชุมชนเป็นประจำ ช่วยเหลือพัฒนาชุมชน รวมทั้งการไปเยี่ยมดูแลทุกข์สุขของชุมชน

4. การเสริมสร้างเกียรติคุณคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการกล่าวคำยกย่อง การมอบเกียรติบัตร และการประกาศเกียรติคุณ

5. การจัดกิจกรรมที่ร่วมสร้างความสัมพันธ์ โดยมุ่งเน้นที่ความร่วมมือมากกว่าทรัพย์สิน

6. การร่วมประชาสัมพันธ์สถานศึกษาอย่างค้ำเนื่องด้วยวิธีการต่าง ๆ

จากบทบาทและความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา จากการศึกษางานวิจัยของชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาได้แก่ ความศรัทธา ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความเป็นห่วงสวัสดิภาพของลูกหลาน ความเกี่ยวข้องผูกพันกับโรงเรียน สถานภาพของถนนในชุมชน ความคาดหวังที่มีต่อสถานศึกษา ลักษณะนิสัยพื้นฐานของคนในชุมชน เครือข่ายของชุมชน ผู้นำชุมชน ความพร้อมของคนในชุมชน การเห็นความสำคัญของตนเองและการเห็นแก่ความเจริญของส่วนรวม ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมที่สำคัญ ได้แก่ การเห็นความสำคัญของตนเอง ความศรัทธาความเกี่ยวข้องผูกพัน ความคาดหวังที่มีต่อสถานศึกษา ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้สอดคล้องกับทฤษฎีเชิงความคิดทางสังคม (Social cognitive theory) โดยทฤษฎีนี้แยกแยะสมมุติฐานพื้นฐานเกี่ยวกับการตัดสินใจที่จะแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับว่าเขาตระหนักว่าสิ่งนั้นมีความสำคัญต่อเขา

หรือไม่ เขามีความสามารถที่จะแสดงพฤติกรรมได้มากน้อยเพียงใด **และเมื่อเขาแสดงพฤติกรรมแล้วเขาเชื่อว่าผลที่เกิดจะเป็นอย่างไร** **คามแนวของทฤษฎีนี้** ปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 น่าจะมีสาเหตุมาจากการไม่ตระหนักใน **ความสำคัญของการมีส่วนร่วม** การไม่เชื่อมั่นในตนเองว่าจะสามารถร่วมปฏิบัติ และการคาดหวังในผลที่ได้รับจากการมีส่วนร่วม เนื่องจากการตระหนักเป็นการกระทำที่เกิดจากสำนักซึ่งเป็นสภาวะทางจิต นั้นหมายความว่าถ้าบุคคลใดได้รับความรู้และประสบการณ์แล้วจะตระหนัก และเห็นคุณค่าของสิ่งนั้น โดยมีระยะเวลา ประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมและสิ่งเร้าภายนอกเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิดการตระหนัก การเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง การกล้าตัดสินใจ การเชื่อมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จก็จะบังเกิดขึ้น (นิคินันท์ วิชิตชลชัย. 2535 : 12) และ สวนา พรพัฒน์กุล (2520 : 17) ได้กล่าวไว้ว่า **ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นสิ่งที่แสดงว่าบุคคลนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสังคม** และมีความหมายต่อสังคม ถ้าบุคคลมีความเชื่อมั่นแล้วจะไม่หนีเจยต่อสถานการณ์ต่าง ๆ **ที่เกิดขึ้น** ในสังคม แต่จะเข้ามามีส่วนร่วมตามสิทธิและความถูกต้องเพื่อความอยู่รอดทางสังคม **ส่วนความคาดหวังในการตัดสินใจเป็นการแสดงออกโดยใช้เหตุผลและการคาดการณ์อนาคต ซึ่งจะต้องอยู่บนพื้นฐานของการรับรู้**

แต่เท่าที่ผ่านมาพบว่าการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่บรรลุเป้าประสงค์ที่แท้จริง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบางสถานศึกษามีส่วนร่วมมาก บางสถานศึกษามีส่วนร่วมน้อย ซึ่งพบว่ามีสาเหตุหลายประการ เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ที่ความรับผิดชอบของตนอย่างถูกต้อง โรงเรียนยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ถูกต้อง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขาดความริเริ่ม มีความรู้น้อยมักเป็นเพียงผู้ตาม การแต่งตั้งยังไม่หลากหลายขาดความเป็นประชาธิปไตย ทางโรงเรียนให้ความสำคัญกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานน้อยไป และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขาดความกระตือรือร้น (ลำเพย เขื่อนนัส. 2542 : 30)

จึงเกิดเป็นประเด็นที่ควรพิจารณาคำตอบว่า ถ้าผู้วิจัยใช้ทฤษฎีเชิงความคิดทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ 3 ประการคือ ความตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่จะเข้าร่วมปฏิบัติงาน และความคาดหวังในผลที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วมกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 มีความสัมพันธ์กันระดับใด ทิศทางใด ถ้ามีการศึกษาจนได้คำตอบดังกล่าวข้างต้นแล้วจะได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ไปใช้เป็นแนวทางในการคัดเลือก

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543

คำถามในการวิจัย

1. ความตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่จะเข้าร่วมปฏิบัติงาน และความคาดหวังในผลที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยาเพียงใด
2. มีปัจจัยอะไรบ้างที่เมื่อร่วมกันแล้วมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมากที่สุด

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2
2. เพื่อคัดสรรปัจจัยที่เมื่อร่วมกันแล้วมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมากที่สุดโดยใช้กระบวนการทางสถิติ

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อนำผลความวิเคราะห์การตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่จะเข้าร่วมปฏิบัติงาน และความคาดหวังในผลที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา ไปใช้เป็นแนวทางในการคัดเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้การบริหารงานและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543

2. ผลการวิจัยจะได้เป็นสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้วางแผนหรือกำหนดนโยบายทางการศึกษาสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 435 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 29 โรงเรียน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างจากประชากรแต่ละกลุ่มย่อยมาเข้าเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 232 คน

2. ตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. ความตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในโรงเรียน
2. ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่จะเข้าร่วมปฏิบัติงานในโรงเรียน
3. ความคาดหวังในผลที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในโรงเรียน

ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในโรงเรียน

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

3.1 การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำ ทฤษฎีเชิงความคิดทางสังคม (Social cognitive theory) มาเป็นกรอบความคิดในการกำหนดตัวแปรอิสระ (ปัจจัย) ซึ่งทฤษฎีนี้มีสาระสำคัญว่า บุคคลตัดสินใจแสดงพฤติกรรมอะไรขึ้นอยู่กับว่าเขาตระหนักถึงความสำคัญของพฤติกรรมนั้นหรือไม่ เขามีความสามารถที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นหรือไม่ และเมื่อเขาแสดงพฤติกรรมนั้นแล้วผลที่จะเป็นอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยนำสาระดังกล่าวมาเป็นตัวแปร (ปัจจัย) ในการวิจัย ซึ่งได้แก่ ความตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่จะเข้าร่วมปฏิบัติงาน และความคาดหวังในผลที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานว่ามี ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 หรือไม่

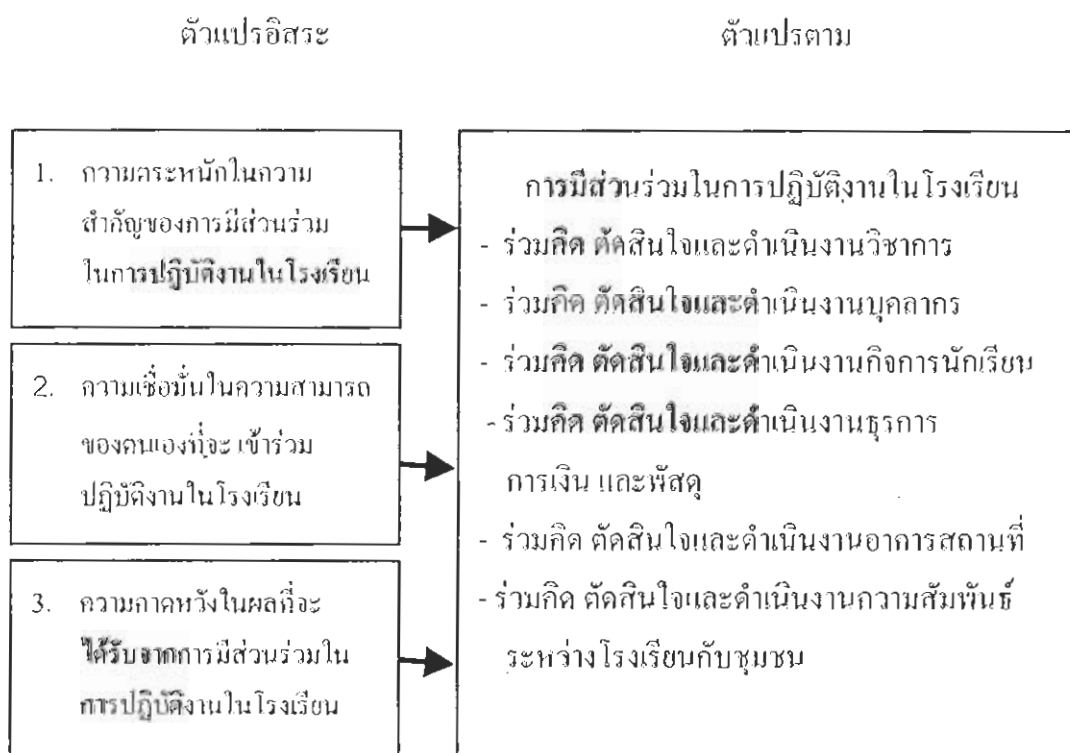
3.2 ในเรื่องการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในโรงเรียนได้นำขอบข่ายการบริหารงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา 6 งาน มาเป็นกรอบความคิดในการศึกษาตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วม

ในการปฏิบัติงานในโรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2540) ดังนี้

- 3.2.1 งานวิชาการ
- 3.2.2 งานบุคลากร
- 3.2.3 งานกิจการนักเรียน
- 3.2.4 งานธุรการ การเงิน และพัสดุ
- 3.2.5 งานอาคารสถานที่
- 3.2.6 งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในการวิจัย สรุปได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิแสดงตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง บุคคลที่ได้รับการคัดเลือก และแต่งตั้งตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา อย่างน้อยสถานศึกษาละ 7 คน แต่ไม่เกิน 15 คน

ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา

2. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาของรัฐบาล สังกัดกรมสามัญศึกษา (เดิม) กระทรวงศึกษาธิการ (ปัจจุบันสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2) ซึ่งเปิดสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. ปัจจัย หมายถึง ตัวแปรอิสระที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ซึ่งมีอยู่ 3 ตัวได้แก่

3.1 ความตระหนักในความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในโรงเรียน หมายถึง คะแนนจากการสอบวัดความรู้สึกของบุคคลที่เกิดจากความรับผิดชอบ ความสำนึกในหน้าที่ที่เกิดจากสภาวะจิตใจ ซึ่งทำให้เกิดความตระหนักและแสดงความรู้สึกรับผิดชอบและเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน ซึ่งสอบวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.2 ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่จะเข้าร่วมปฏิบัติงานในโรงเรียน หมายถึง คะแนนจากการสอบวัดความรู้สึกที่จะกล้าแสดงออก ความเหงื่อใจ ความภาคภูมิใจในตนเองและมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองทั้งในความคิดและการปฏิบัติที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงได้ตามที่ต้องการในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน ซึ่งสอบวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.3 ความคาดหวังในผลที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในโรงเรียน หมายถึง คะแนนจากการสอบวัด ความคิดที่มุ่งหวังในผลที่จะเกิดตามมาจากการนำไปมีส่วนร่วมปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ในโรงเรียน สอบวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในโรงเรียน หมายถึง การร่วมคิด ตัดสินใจ และดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการปฏิบัติงานในงาน 6 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4.1 การมีส่วนร่วมการปฏิบัติงานด้านวิชาการ หมายถึง การร่วมคิด ตัดสินใจ และดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การจัดหาสื่อการเรียนการสอน การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู การวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้และการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

4.2 การมีส่วนร่วมการปฏิบัติงานด้านบุคลากร หมายถึง การร่วมคิด ตัดสินใจ และดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดบุคลากรของโรงเรียน การพัฒนาบุคลากร และการกำหนดบทลงโทษหรือระเบียบวินัยแก่บุคคลในโรงเรียน

4.3 การมีส่วนร่วมการปฏิบัติงานด้านกิจการนักเรียน หมายถึง การร่วมคิด ตัดสินใจ และดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนของนักเรียนทุกกิจกรรม ยกเว้นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในห้องเรียน

4.4 การมีส่วนร่วมการปฏิบัติงานด้านธุรการ การเงิน และพัสดุ หมายถึง การร่วมคิด ตัดสินใจ และดำเนินงาน เกี่ยวกับงานสารบรรณ งานการเงิน และงานพัสดุ

4.5 การมีส่วนร่วมการปฏิบัติงานด้านอาคารสถานที่ หมายถึง การร่วมคิด ตัดสินใจ และดำเนินงาน เกี่ยวกับการใช้ การบำรุงรักษา ตกแต่งอาคารเรียน อาคารประกอบ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง

4.6 การมีส่วนร่วมการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การร่วมคิด ตัดสินใจ และดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมทุกประเภทที่เกี่ยวข้อกับชุมชน

สมมติฐานการวิจัย

1. การตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่จะเข้าร่วมปฏิบัติงาน และการคาดหวังในผลที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกันมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานใน โรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2

2. มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ตัวที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานใน โรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2